

“จากสงครามอิหร่าน สู่อานข้าวโลก” ภัยต่อห่วงโซ่อาหารที่ต้องจับตา

22 เมษายน 2026

“จากสงครามอิหร่าน สู่อานาโลก” นัยต่อห่วงโซ่อาหารที่ต้องจับตา

KEY SUMMARY

ความขัดแย้งในตะวันออกกลางกำลังส่งผลกระทบต่อห่วงโซ่อุปทานอาหารโลก และอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่มของไทยชัดเจนมากขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งในมิติด้านต้นทุนที่เพิ่มสูงขึ้นและมิติด้านการบริโภคที่ชะลอลง รวมทั้งความเสี่ยงขาดแคลนวัตถุดิบและปัจจัยการผลิตจากปัญหาการหยุดชะงักของอุปทาน (Supply disruption)

- ต้นทุนการผลิตอาหารและเครื่องดื่มปรับตัวสูงขึ้นตามราคาพลังงาน วัตถุดิบ และปัจจัยการผลิตที่เชื่อมโยงกับพลังงานโดยเฉพาะราคาน้ำมันที่พุ่งสูงชันมากและเสี่ยงขาดแคลน ส่งผลกระทบต่อผู้ผลิตในระดับต้นน้ำของห่วงโซ่การผลิตอาหารในวงกว้างทั้งเกษตรกร ภาครัฐ และประมง
- ขณะเดียวกัน ผู้ผลิตในห่วงโซ่การผลิตอาหารและเครื่องดื่มยังต้องเผชิญกับต้นทุนพลังงาน รวมทั้งต้นทุนค่าขนส่งและโลจิสติกส์ที่พุ่งสูงชันมาก ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการที่มีการใช้พลังงานในกระบวนการผลิตสูง (High energy intensity) หรือมีตลาดส่งออกปลายทางที่ค่อนข้างไกล
- นอกจากนี้ วิกฤตพลังงานยังส่งผลกระทบต่อห่วงโซ่อุปทานของอุตสาหกรรมบรรจุภัณฑ์อีกด้วย โดยเฉพาะบรรจุภัณฑ์พลาสติก สะท้อนได้จากราคาเม็ดพลาสติกที่ปรับตัวสูงขึ้นมากตามราคาวัตถุดิบต้นน้ำ และมีแนวโน้มขาดแคลนในระยะข้างหน้า ซึ่งความเสี่ยงดังกล่าวส่งผลกระทบต่อการผลิตสินค้าของอุตสาหกรรมปลายน้ำที่หลากหลายซึ่งรวมถึงอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม
- สำหรับด้านอุปสงค์ แม้ในภาพรวมไทยจะพึ่งพาการส่งออกสินค้าอาหารไปยังภูมิภาคตะวันออกกลางในระดับต่ำ แต่การชะลอตัวของเศรษฐกิจโลกและไทย รวมทั้งแนวโน้มเงินเฟ้อที่เร่งตัวขึ้นอาจกดดันให้การบริโภคสินค้าอาหารและเครื่องดื่มเพื่อยบางประเภทชะลอลงหรือหดตัวได้ ขณะที่ผู้บริโภคมีแนวโน้มปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปสู่สินค้าที่เน้นความคุ้มค่ามากขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อภาวะการแข่งขัน โดยผู้ประกอบการที่สามารถบริหารจัดการต้นทุนและซัพพลายเชนได้ดีกว่าจะมีความได้เปรียบมากกว่า

ภาวะสงครามที่ยืดเยื้อยังมีส่วนทำให้สถานการณ์ความมั่นคงด้านอาหารโลก (Global food security) อยู่ในภาวะที่เปราะบางมากขึ้นอีกด้วย

- ปัจจุบันหลายประเทศเริ่มประกาศระงับการส่งออกสินค้าเกษตรและอาหารเพื่อเร่งสร้างความมั่นคงด้านอาหาร (Food security) ในประเทศและสำรองไว้บริโภคยามฉุกเฉิน ท่ามกลางสถานการณ์สงครามที่มีแนวโน้มยืดเยื้อกว่าคาด ส่งผลกระทบต่ออุปทานอาหารบางอย่างออกสู่ตลาดโลกน้อยลง
- การหยุดชะงักของสายเดินเรือหรือระบบโลจิสติกส์ ขัดขวางให้อุปทานอาหารโลกอยู่ในภาวะขาดแคลนมากยิ่งขึ้นและอาจนำไปสู่ภาวะข้าวขาดแคลนแพง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงด้านอาหารของผู้บริโภค โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเปราะบาง รวมทั้งผู้บริโภคในประเทศที่เป็นผู้นำเข้าอาหารสุทธิ

อย่างไรก็ดี ไทยอาจได้รับอานิสงส์เชิงบวกจากความต้องการผลิตภัณฑอาหารบางประเภทที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลิตภัณฑอาหารที่มีอายุการเก็บรักษานาน

รวมถึงอาหารกึ่งสำเร็จรูป อาหารพร้อมทาน และโปรตีนพื้นฐานที่มีราคาไม่แพง ที่มีแนวโน้มได้รับคำสั่งซื้อจากประเทศคู่ค้าต่าง ๆ รวมทั้งคู่ค้าในภูมิภาคตะวันออกกลางเพิ่มขึ้นมาก เพื่อเร่งสะสมสต็อกสร้างความมั่นคงด้านอาหาร และสำรองไว้บริโภคในยามฉุกเฉินหากสงครามยืดเยื้อยาวนานกว่าคาด ซึ่งวิกฤตครั้งนี้ถือเป็นโอกาสทองสำหรับผู้ประกอบการสินค้าอาหารบางประเภทในการขยายตลาดส่งออกและสร้างรายได้เพิ่มเติม

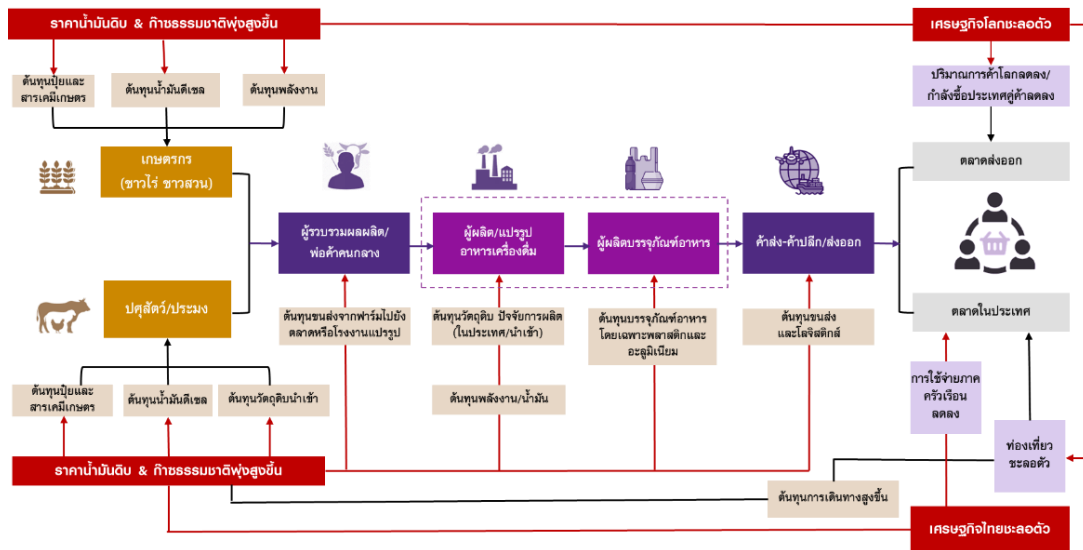
ดังนั้น ผู้ประกอบการควรเร่งปรับตัวเชิงรุกเพื่อคว้าโอกาสจากวิกฤตครั้งนี้

โดยอย่างยิ่งการบริหารจัดการเส้นทางขนส่งสินค้าและโลจิสติกส์เพื่อหลีกเลี่ยงพื้นที่เสี่ยง รวมถึงการจองพื้นที่ระวางและสายเรือล่วงหน้าและทำสัญญาระยะยาวเพื่อล็อกต้นทุนที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น หรือแม้แต่อาจพิจารณาระบายความเสี่ยงของตลาดส่งออกโดยเพิ่มสัดส่วนการส่งออกไปยังตลาดปลายทางที่อยู่ใกล้ไทยหรือมีความปลอดภัยมากขึ้น รวมทั้งอาจพิจารณาปรับเปลี่ยนหรือออกแบบบรรจุภัณฑ์ใหม่เพื่อลดการพึ่งพาเม็ดพลาสติกและหันมาใช้วัตถุดิบภายในประเทศทดแทน เช่น พลาสติกชีวภาพ ซึ่งนอกจากจะช่วยลดความเสี่ยงและต้นทุนที่เกิดจากความผันผวนภายนอกแล้ว ยังสนับสนุนให้เกิดการสร้างมูลค่าเพิ่มให้สินค้าเกษตรไทยและลดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมได้อีกด้วย

สงครามตะวันออกกลางส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่มของไทยในวงกว้างตลอดทั้ง

ห่วงโซ่อุปทาน (รูปที่ 1) เริ่มต้นตั้งแต่ผลกระทบต่อต้นทุนและปัจจัยการผลิตของเกษตรกรต้นน้ำทั้งการเพาะปลูกเลี้ยงสัตว์ และประมง ที่พุ่งสูงขึ้นมากตามราคาน้ำมันดิบและก๊าซธรรมชาติ ซึ่งส่งผลกระทบต่อเนื้อเป็น Domino effect ให้ต้นทุนในการจัดหาวัตถุดิบของผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่มเพิ่มสูงขึ้น นอกจากนี้ ผู้เล่นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในห่วงโซ่การผลิตอาหารยังต้องเผชิญกับต้นทุนน้ำมันเชื้อเพลิงและพลังงาน ต้นทุนค่าขนส่งและโลจิสติกส์ที่ปรับตัวสูงขึ้นอย่างมากนับตั้งแต่เกิดสงครามตะวันออกกลางอีกด้วย ยังไม่รวมถึงต้นทุนบรรจุภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มโดยเฉพาะบรรจุภัณฑ์พลาสติกที่แพงขึ้นตามราคาวัตถุดิบต้นน้ำที่เกี่ยวข้องกับพลังงาน ขณะที่ในด้านอุปสงค์ การเพิ่มขึ้นของราคาพลังงานและต้นทุนการผลิตนำไปสู่ความเสี่ยงด้านเงินเฟ้อที่สูงขึ้น ส่งผลให้อำนาจซื้อที่แท้จริงของผู้บริโภคในตลาดลดลง กัดดันการบริโภคและการใช้จ่ายของภาคครัวเรือนและภาคบริการ ยิ่งไปกว่านั้นภาพรวมเศรษฐกิจโลกที่ชะลอลงยังส่งผลกระทบต่อกำลังซื้อจากประเทศคู่ค้าและมีผลให้ปริมาณการค้าโลกโดยรวมชะลอลงตามไปด้วย

รูปที่ 1 : สงครามตะวันออกกลางส่งผลกระทบต่อผู้เล่นในอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่มตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ

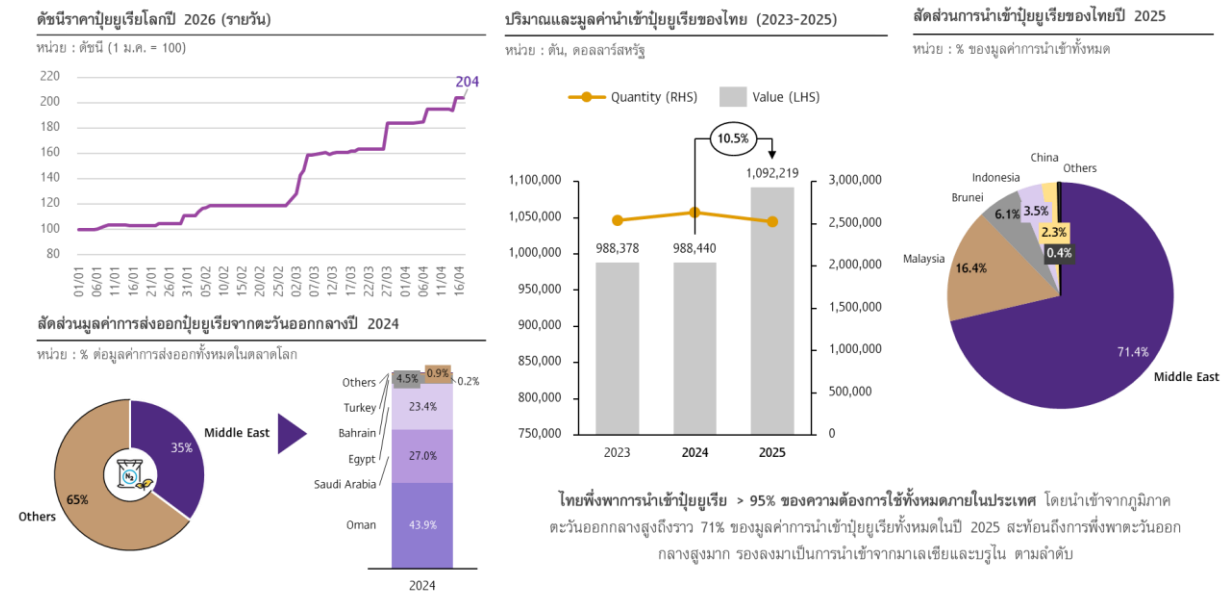

ที่มา : การวิเคราะห์โดย SCB EIC

วิกฤตปุ๋ยเคมี กำลังส่งผลกระทบต่อห่วงโซ่การผลิตอาหารและมีผลให้ต้นทุนการผลิตของอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่มแพงขึ้นและอาจเสี่ยงขาดแคลนปัจจัยการผลิต

ภูมิภาคตะวันออกกลางเป็นแหล่งผลิตปุ๋ยเคมีรายใหญ่ และเป็นผู้ส่งออกปุ๋ยยูเรีย (Urea) รายใหญ่ของโลก โดยมีสัดส่วนการส่งออกมากถึงกว่า 1 ใน 3 ของมูลค่าการส่งออกปุ๋ยยูเรียทั้งหมดในตลาดโลก (รูปที่ 2) โดยมีโอมาน ซาอุดีอาระเบีย และอียิปต์ เป็นผู้ส่งออกหลัก ดังนั้น เมื่ออุปทานปุ๋ยจากตะวันออกกลางหยุดชะงักลงจากภาวะสงครามจึงส่งผลกระทบต่อปริมาณการค้าปุ๋ยในตลาดโลกอย่างมีนัยสำคัญ สะท้อนได้จากดัชนีราคาปุ๋ยยูเรียโลกที่พุ่งสูงขึ้นถึงกว่า 70% เมื่อเทียบกับระดับราคาในช่วงก่อนเกิดสงคราม สถานการณ์ที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากกว่า 95% ของปุ๋ยเคมีที่ใช้ในไทยมาจากการนำเข้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งปุ๋ยยูเรียซึ่งไทยพึ่งพาการนำเข้าจากภูมิภาคตะวันออกกลางกว่า 70% ของมูลค่าการนำเข้าทั้งหมด ซึ่งแม้ว่าราคาปุ๋ยที่แพงขึ้นในปัจจุบันจะไม่กระทบต่อผลผลิตในฤดูกาลนี้เพราะมีการใส่ปุ๋ยไปแล้ว แต่ยังคงติดตามผลกระทบที่จะมีต่อต้นทุนการเพาะปลูกและความเพียงพอของปริมาณปุ๋ยเคมีในประเทศ เพราะหากราคาปุ๋ยยังทรงตัวอยู่ในระดับสูงต่อเนื่องอาจทำให้เกษตรกรลดปริมาณการใช้ปุ๋ยลง ซึ่งอาจทำให้ผลผลิตต่อไร่ (Yield) ในฤดูกาลถัดไปลดลงได้ รวมทั้งอาจส่งผลกระทบต่อความสมบูรณ์และคุณภาพของผลผลิตอีกด้วย

รูปที่ 2 : ไทยพึ่งพาการนำเข้าปุ๋ยเคมีจากต่างประเทศจำนวนมาก โดยเฉพาะปุ๋ยยูเรียจากตะวันออกกลาง

ที่มา : การวิเคราะห์โดย SCB EIC จากข้อมูลของ Bloomberg และ Trade Map

นอกจากนี้ ราคาปุ๋ยที่แพงขึ้นยังส่งผลกระทบต่อต้นทุนของผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมปศุสัตว์อีกด้วย ทั้งจากต้นทุนการเพาะปลูกพืชอาหารสัตว์ที่เพิ่มขึ้นตามราคาปัจจัยการผลิตหลักอย่างปุ๋ย รวมทั้งต้นทุนการนำเข้าวัตถุดิบอาหารสัตว์จากต่างประเทศที่ปรับตัวสูงขึ้น ตัวอย่างเช่น ถั่วเหลือง ซึ่งไทยพึ่งพาการนำเข้าจากต่างประเทศเกือบทั้งหมดของความต้องการใช้ในประเทศ โดยมีแหล่งนำเข้าหลักคือบราซิล ทั้งนี้วิกฤตความขัดแย้งในภูมิภาคตะวันออกกลางจะส่งผลกระทบต่อไทยใน 3 มิติหลัก 1) ต้นทุนการขนส่งจากบราซิลเพิ่มสูงขึ้น จากค่าระวางเรือและค่าธรรมเนียมความเสี่ยงสงคราม 2) ระยะเวลาการขนส่งสินค้านานขึ้น จากการเลี่ยงเส้นทางขนส่งผ่านคลองสุเอซและทะเลแดงไปอ้อมแหลมกูดโฮป และ 3) ต้นทุนภายในประเทศบราซิลเองพุ่งสูงขึ้น ทั้งในส่วนของต้นทุนการปลูกถั่วเหลืองในฤดูกาลถัดไปของบราซิลที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามต้นทุนปุ๋ย (บราซิลนำเข้าปุ๋ยยูเรียจากตะวันออกกลางประมาณ 1 ใน 3 ของความต้องการใช้ในประเทศ) และต้นทุนการขนส่งจากฟาร์มไปยังท่าเรือที่สูงขึ้น ซึ่งต้นทุนเหล่านี้จะส่งผลให้ราคาถั่วเหลืองในตลาดโลกพุ่งสูงขึ้นและกระทบต้นทุนอาหารสัตว์ในไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ท่ามกลางสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ประเทศผู้ส่งออกปุ๋ยรายใหญ่ของโลกบางรายได้เริ่มระงับหรือจำกัดการส่งออกปุ๋ยบางประเภทแล้ว เพื่อรักษาเสถียรภาพด้านราคาและสำรองปุ๋ยไว้ใช้ภายในประเทศ ตัวอย่างเช่น “จีน” ซึ่งล่าสุดเมื่อต้นเดือนเมษายนที่ผ่านมา ได้สั่งระงับการส่งออกปุ๋ยในกลุ่มฟอสเฟตอย่าง DAP และ MAP ไปอย่างน้อยจนถึงเดือนสิงหาคม 2026 และระงับการส่งออกปุ๋ยสูตรผสม (NPK และ Compound fertilizers) รวมทั้งยังจำกัดการส่งออกปุ๋ยยูเรียโดยใช้ระบบโควตาและมีการตรวจสอบการส่งออกอย่างเข้มงวดเพื่อสำรองปุ๋ยไว้ใช้ในฤดูกาลเพาะปลูกที่กำลังจะมาถึง หรือในกรณีของรัสเซียก็ได้ระงับการส่งออกปุ๋ยแอมโมเนียมไนเตรตเป็นระยะเวลา 1 เดือน (21 มี.ค. – 21 เม.ย. 2026) ซึ่งมาตรการต่าง ๆ เหล่านี้สะท้อนถึงความน่ากังวลเกี่ยวกับความพอเพียงของอุปทานปุ๋ยในตลาดโลกที่อาจทวีความรุนแรงมากขึ้นได้ในอนาคต

ในทางกลับกัน ประเทศผู้นำเข้าปุ๋ยหลายรายรวมทั้งไทย ต่างเร่งออกมาตรการรับมือเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรในประเทศและบรรเทาผลกระทบจากวิกฤตปุ๋ยที่กำลังเกิดขึ้น ทั้งการพยายามจัดหาแหล่งนำเข้าใหม่ ๆ (อินเดีย และบราซิล) การเร่งเจรจาซื้อปุ๋ยโดยตรงแบบ G2G กับประเทศผู้ผลิตในตะวันออกกลาง และอาเซียน (ฟิลิปปินส์ และเวียดนาม) หรือแม้แต่การส่งเสริมการใช้ปุ๋ยทางเลือก เช่น ปุ๋ยอินทรีย์ หรือการใช้ก๊าซชีวภาพเพื่อลดการพึ่งพาก๊าซธรรมชาติจากต่างประเทศ (ยุโรป และแอฟริกา) ขณะที่ในส่วนของไทยเอง รัฐบาลก็ได้มีการออกมาตรการช่วยเหลือเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง

โดยในระยะสั้นจะเน้นไปที่การลดภาวะต้นทุน เช่น โครงการปุ๋ยคนละครึ่ง การตรึงราคาปุ๋ย รวมทั้งการเร่งเจรจาเพื่อจัดหา ปุ๋ยจากประเทศผู้ผลิตรายใหญ่อื่น ๆ อย่างจีน รัสเซีย และซาอุดีอาระเบีย ขณะที่มาตรการระยะกลางและระยะยาวจะเน้น ไปที่การส่งเสริมให้เกษตรกรใช้ปุ๋ยสั่งตัด (Tailor-made fertilizer) ปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยชีวภาพ และส่งเสริมเทคโนโลยี เกษตรแม่นยำ (Precision farming) เพื่อควบคุมปริมาณและเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ปุ๋ยของเกษตรกร

นอกจากผลกระทบที่มีต่อภาคเกษตรกรรมและปศุสัตว์แล้ว วิกฤตด้านพลังงานยังมีผลให้ต้นทุนการ กำปรบงเพิ่มสูงขึ้นด้วย ส่งผลกระทบต่อทั้งปริมาณสัตว์น้ำและแนวโน้มราคาอาหารทะเลในระยะข้างหน้า

ข้อมูลจากสมาคมการประมงแห่งประเทศไทยระบุว่า ต้นทุนหลักของภาคประมงคือ ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ซึ่งมีสัดส่วนมาก ถึงราว 70% ของต้นทุนการออกเรือทั้งหมด โดยพบว่าภายในระยะเวลาประมาณ 1 เดือนนับตั้งแต่เกิดสงครามตะวันออก กลาง “ราคาน้ำมันเชียว” หรือ น้ำมันดีเซลสำหรับเรือประมง ได้พุ่งสูงขึ้นอย่างก้าวกระโดด จากเดิมซึ่งอยู่ที่ประมาณ 30 บาทต่อลิตร (ราคา ณ เดือนกุมภาพันธ์ 2026) ไปแตะระดับสูงสุดที่ราว 50 บาทต่อลิตร ในช่วงต้นเดือนเมษายนที่ผ่านมา สถานการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้ผู้ประกอบการอาชีพประมงบางส่วนโดยเฉพาะกลุ่มประมงพื้นบ้านจำเป็นต้องหยุดออกเรือเนื่องจาก แกร็บภาระต้นทุนน้ำมันที่เพิ่มสูงขึ้นไม่ไหว ขณะที่บางส่วนพยายามประคับประคองตัวด้วยการลดระยะทางการเดินเรือ หรือออกหาปลาในบริเวณใกล้ ๆ และทำให้ปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้ลดลง ปัญหาที่เกิดขึ้นนอกจากจะส่งผลกระทบต่อ รายได้ของชาวประมงแล้ว ยังทำให้ปริมาณสัตว์น้ำที่ป้อนเข้าสู่ตลาดลดลงและราคาอาหารทะเลมีแนวโน้มสูงขึ้นอีกด้วย นอกจากนี้ ยังส่งผลกระทบต่อห่วงโซ่อุปทานของอุตสาหกรรมประมง เช่น แพลลา ตลาดสด ห้องเย็น อุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์น้ำ และอุตสาหกรรมปศุสัตว์ (กระทบผ่านราคาปลาป่นซึ่งเป็นวัตถุดิบอาหารสัตว์ที่สำคัญได้มา จากการออกเรือประมง) ที่อาจประสบปัญหาขาดแคลนวัตถุดิบและส่งผลกระทบต่อการค้าเนินธุรกิจต่อไปเป็นทอด ๆ

การแย่งชิงทรัพยากรระหว่างภาคอุตสาหกรรมต่าง ๆ คืออีกหนึ่งความเสี่ยงด้านวัตถุดิบที่มองข้ามไม่ได้

ในช่วงที่ราคาน้ำมันแพงหรือเกิดวิกฤตด้านพลังงาน สินค้าเกษตรบางชนิดมีแนวโน้มที่จะถูกดึงไปใช้ประโยชน์ในฐานะ **พืชพลังงาน (Biofuel) มากขึ้น** ตัวอย่างเช่น ข้าวโพด หรือ มันสำปะหลัง ที่อาจถูกนำไปผลิตเป็นเอทานอลหรือไบโอดีเซล มากขึ้น ซึ่งจะทำให้เกิดการแย่งชิงทรัพยากรระหว่างอุตสาหกรรมอาหารสัตว์และอุตสาหกรรมพลังงาน ส่งผลให้ปริมาณ วัตถุดิบที่จะถูกป้อนเข้าสู่อุตสาหกรรมผลิตอาหารสัตว์มีแนวโน้มลดลง และมีส่วนผลักดันให้ราคาพืชอาหารสัตว์เหล่านี้ ปรับตัวสูงขึ้น หรือในกรณีของถั่วเหลือง ซึ่งเป็นอีกหนึ่งตัวอย่างที่ชัดเจนของปัญหาการแย่งชิงทรัพยากร เนื่องจาก ถั่วเหลืองสามารถนำไปแยกส่วนเพื่อแปรรูปใช้ประโยชน์ได้ในหลากหลายอุตสาหกรรมทั้งอาหารคน อาหารสัตว์และ พลังงาน ดังนั้น ในสถานการณ์ที่ราคาน้ำมันดิบโลกเพิ่มสูงขึ้น ประเทศผู้ผลิตหลักอย่างบราซิลหรือสหรัฐฯ จึงอาจมี แรงจูงใจที่จะนำถั่วเหลืองไปผลิตเป็นน้ำมันไบโอดีเซลเพิ่มขึ้นเพื่อลดการนำเข้าน้ำมัน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อปริมาณ ถั่วเหลืองที่ถูกป้อนเข้าสู่อุตสาหกรรมอาหารสัตว์ และอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์สำหรับบริโภค

ขณะเดียวกัน ผู้เล่นที่เกี่ยวข้องในห่วงโซ่การผลิตอาหารและเครื่องดื่มยังต้องเผชิญกับแรงกดดันจาก ต้นทุนพลังงาน รวมถึงต้นทุนค่าขนส่งและโลจิสติกส์ที่เพิ่มสูงขึ้นด้วย

ต้นทุนการดำเนินธุรกิจและต้นทุนการผลิตของผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่มมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ตามต้นทุนพลังงานและค่าไฟ โดยจะส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการที่มีการใช้พลังงานสูง (High energy intensity) อย่างมีนัยสำคัญ อาทิ โรงงานแปรรูปอาหารและเครื่องดื่มที่จำเป็นต้องใช้ระบบทำความร้อนในการฆ่าเชื้อ พาสเจอร์ไรส์ และแปรรูปอาหาร รวมถึงโรงงานแปรรูปอาหารที่ต้องใช้ระบบทำความเย็นในการแช่แข็งหรือควบคุมอุณหภูมิเพื่อรักษา คุณภาพวัตถุดิบหรือผลิตภัณฑ์ นอกจากนี้ เครื่องจักรและระบบหล่อเย็นในโรงงานผลิตอาหารและเครื่องดื่มก็จำเป็นต้องใช้

น้ำมันดีเซลหรือน้ำมันเตาอีกด้วย ซึ่งทำให้ต้นทุนพลังงานผันผวนขึ้น-ลง ตามราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

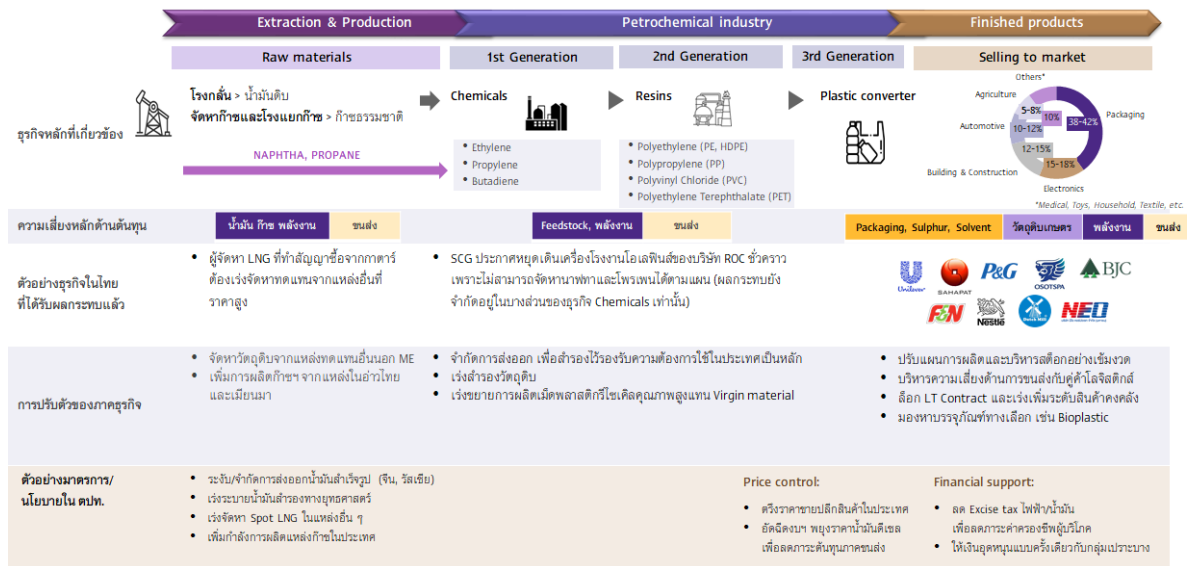
เช่นเดียวกับต้นทุนค่าขนส่งและโลจิสติกส์ที่ปรับตัวสูงขึ้นตามราคาน้ำมันดิบ ไม่ว่าจะเป็นการขนส่งจากแปลงเพาะปลูก ฟาร์มเลี้ยงสัตว์ หรือแพปลา ไปยังตลาดสดหรือโรงงานแปรรูป หรือจากโรงงานแปรรูปต่อไปยังผู้กระจายสินค้า รวมไปถึง ค่าระวางเรือ ค่าประกันภัยความเสี่ยงสงคราม รวมทั้งค่าธรรมเนียมและต้นทุนแฝงอื่น ๆ ที่เพิ่มขึ้นจากภาวะสงคราม หรือ แม้แต่ค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมจากการปรับเปลี่ยนเส้นทางขนส่งสินค้า (Rerouting) เพื่อหลีกเลี่ยงพื้นที่เสี่ยง ซึ่งในกรณีนี้กลุ่มสินค้าอาหารแช่เย็นแช่แข็งและอาหารสดที่เน่าเสียได้ง่ายจะได้รับผลกระทบมากที่สุด เนื่องจากต้องพึ่งพาระบบขนส่งแบบควบคุมอุณหภูมิ และอาศัยความต่อเนื่องของระบบโลจิสติกส์ ซึ่งหากระยะเวลาการขนส่งนานขึ้นหรือล่าช้าจะส่งผลต่อทั้ง ต้นทุนการขนส่งและคุณภาพสินค้าได้ ดังนั้น ผู้ส่งออกจึงจำเป็นต้องวางแผนเส้นทางขนส่งอย่างรอบคอบ เพื่อเตรียมรับมือกับ Lead time ในการขนส่งที่คาดเดายากมากขึ้น

ยิ่งไปกว่านั้น ความขัดแย้งในตะวันออกกลางยังทำให้เกิดปัญหาขาดแคลนวัตถุดิบตั้งต้นที่ใช้ในการผลิต เม็ดพลาสติก ส่งผลให้ต้นทุนบรรจุภัณฑ์พลาสติกสำหรับอาหารและเครื่องดื่มพุ่งสูงขึ้นมา และเสี่ยงขาดแคลนหากสงครามยืดเยื้อ

สงครามตะวันออกกลางมีผลให้ Feedstock ของอุตสาหกรรมปิโตรเคมีต้นน้ำอย่างแนฟทาและโพรเพนในตลาดโลกขาดแคลนจากภาวะอุปทานที่ชะงักงัน ส่งผลกระทบต่อเนื่องไปยังอุตสาหกรรมบรรจุภัณฑ์พลาสติก (รูปที่ 3) ทั้งนี้ปัญหาที่เกิดขึ้นส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการโจมตีแหล่งผลิตก๊าซธรรมชาติสำคัญอย่างแหล่ง South Pars (แหล่งก๊าซที่ใหญ่ที่สุดในโลก) และแหล่งก๊าซในกาตาร์ ซึ่งเป็นต้นน้ำของอุตสาหกรรมปิโตรเคมี รวมทั้งความเสียหายที่คลังส่งออก Juaymah ในซาอุดีอาระเบีย ซึ่งเป็นหนึ่งในจุดส่งออกโพรเพนและบิวเทนที่ใหญ่ที่สุดในโลก ทำให้ต้องระงับการส่งมอบสินค้าชั่วคราว นอกจากนี้ เส้นทางขนส่งหลักอย่างช่องแคบฮอร์มุซที่ถูกจำกัดการเดินทาง ยังทำให้อุปทานวัตถุดิบต้นน้ำจากภูมิภาคตะวันออกกลางหยุดชะงักลง ไม่สามารถส่งออกมาถึงโรงงานปิโตรเคมีในเอเชียรวมทั้งในไทยได้

ภาวะ Supply shock ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและรุนแรงดังกล่าว ส่งผลกระทบโดยตรงต่อโรงงานผลิตโอเลฟินส์และเม็ดพลาสติกซึ่งเป็นวัตถุดิบตั้งต้นของอุตสาหกรรมบรรจุภัณฑ์ และส่งผลกระทบเป็นวงกว้างต่อเนื่องไปยังอุตสาหกรรมปลายน้ำที่จำเป็นต้องใช้บรรจุภัณฑ์พลาสติกเหล่านี้ รวมทั้งอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่มซึ่งเป็นหนึ่งในผู้ใช้หลัก ซึ่งนอกจากจะถูกกระทบผ่านต้นทุนบรรจุภัณฑ์ที่เพิ่มขึ้นแล้ว ยังอาจต้องเผชิญกับความเสี่ยงขาดแคลนบรรจุภัณฑ์พลาสติกอีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งฟิล์มพลาสติกที่ใช้ทำของบรรจุภัณฑ์ หรือเม็ดพลาสติกสำหรับขึ้นรูปเป็นขวดประเภทต่าง ๆ โดยพบว่าปัจจุบันผู้ผลิตอาหารและเครื่องดื่มรายใหญ่ในไทยหลายรายเริ่มออกมาเคลื่อนไหวและแสดงความกังวลเกี่ยวกับราคาเม็ดพลาสติกแบบ Food grade โดยเฉพาะกลุ่ม PE, PP และ LDPE ที่ปรับตัวสูงขึ้นค่อนข้างมากเมื่อเทียบกับระดับราคาเฉลี่ยในเดือนกุมภาพันธ์ (Pre-war) ประกอบกับปริมาณสต็อกวัตถุดิบในมือที่มีอยู่ค่อนข้างจำกัด (ผู้ผลิตสินค้าบางรายมีสต็อกสำรอง หรือ Buffer stock เหลือเพียงแค่ประมาณ 20-30 วันเท่านั้น) ทำให้ต้องปรับลดกำลังการผลิตลงบางส่วนเพื่อให้สอดคล้องกับปริมาณวัตถุดิบที่มีอยู่ หรือปรับเปลี่ยนแผนการผลิตด้วยการหันไปผลิตรสชาติหรือผลิตภัณฑ์ที่ขายดีเป็นหลักก่อนเพื่อลดความเสี่ยงด้านรายได้และสภาพคล่องทางการเงินของธุรกิจ ขณะที่ผู้ประกอบการบางรายระบุว่าอาจจำเป็นต้องทยอยปรับขึ้นราคาสินค้าตั้งแต่เดือนเมษายน 2026 เป็นต้นไป เพื่อให้สอดคล้องกับต้นทุนใหม่ที่เพิ่มสูงขึ้น

รูปที่ 3 : ความขัดแย้งในตะวันออกกลาง ส่งผลกระทบต่อห่วงโซ่อุปทานของอุตสาหกรรมบรรจุภัณฑ์พลาสติก และกระทบต่อเนื่องไปยังอุตสาหกรรมปลายน้ำที่หลากหลาย รวมทั้งอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม

ที่มา : การวิเคราะห์โดย SCB EIC

ที่มา : การวิเคราะห์โดย SCB EIC

นอกจากมิติด้านต้นทุนแล้ว ความขัดแย้งในตะวันออกกลางยังมีส่วนทำให้สถานการณ์ความมั่นคงด้านอาหารโลก (Global food security) อยู่ในภาวะเปราะบางมากขึ้นอีกด้วย

ปัจจุบันหลายประเทศเริ่มประกาศระงับการส่งออกสินค้าเกษตรและอาหารเพื่อสร้างความมั่นคงด้านอาหารในประเทศ ท่ามกลางสถานการณ์สงครามที่มีแนวโน้มยืดเยื้อ ตัวอย่างเช่น อิหร่าน ที่ได้ประกาศระงับการส่งออก "สินค้าเกษตรและอาหารทุกชนิด" อย่างไม่มีกำหนดเพื่อสำรองทรัพยากรไว้ใช้ภายในประเทศช่วงภาวะสงคราม คูเวต ระงับการส่งออก "สินค้าอุปโภคบริโภคประเภทอาหาร" ชั่วคราวเพื่อดูและดับราคาสินค้าในประเทศและป้องกันปัญหาขาดแคลนสินค้า ปากีสถาน ระงับการส่งออกข้าวสาลีเพื่อควบคุมระดับสต็อกภายในประเทศ หรือ รัสเซีย จำกัดปริมาณการไหลออกของสินค้าด้วยการเก็บอัตราภาษีส่งออกในระดับสูงสำหรับข้าวบาร์เลย์ ข้าวโพด และข้าวสาลี เป็นต้น ซึ่งยิ่งซ้ำเติมสถานการณ์การหยุดชะงักของสายเดินเรือหรือระบบโลจิสติกส์ และนำไปสู่อุปทานอาหารในตลาดที่ลดลงหรืออยู่ในภาวะขาดแคลนจนทำให้เกิดภาวะข้าวยากหมากแพง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อค่าครองชีพของผู้บริโภคในกลุ่มเปราะบางโดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่เป็นผู้นำเข้าอาหารสุทธิ (Net food importer) อย่างมีนัยสำคัญ

ในทางกลับกัน ผลิตภัณ์อาหารบางประเภทโดยเฉพาะในกลุ่มสินค้าที่ไทยมีศักยภาพการแข่งขันในตลาดโลกสูงเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว มีแนวโน้มได้รับอานิสงส์เชิงบวกจากวิกฤตครั้งนี้

แม้ว่าการชะลอตัวของเศรษฐกิจและแนวโน้มเงินเฟ้อที่เร่งตัวขึ้น จะกดดันการบริโภคสินค้าอาหารและเครื่องดื่มบางประเภทโดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าฟุ่มเฟือย เช่น อาหารทะเล เนื้อสัตว์ที่มีราคาสูง หรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แต่สินค้าอาหารบางประเภทกลับมีแนวโน้มได้รับอานิสงส์เชิงบวกจากสงครามครั้งนี้ ความขัดแย้งในตะวันออกกลางส่งผลให้ความต้องการนำเข้าสินค้าอาหารบางประเภทเพิ่มสูงขึ้นเพื่อสร้างความมั่นคงด้านอาหาร (Food security) โดยเฉพาะสินค้าอาหารที่มีอายุการเก็บรักษานาน เช่น อาหารกระป๋องโดยเฉพาะทูน่ากระป๋อง ซึ่งไทยมีศักยภาพการแข่งขันสูงในตลาดโลกและตลาดตะวันออกกลางพึ่งพาการนำเข้าจากไทยมากเป็นอันดับ 1, ผักและผลไม้กระป๋อง, อาหารฮาลาล

แปรรูป รวมถึงอาหารกึ่งสำเร็จรูปและอาหารพร้อมทาน เช่น บะหมี่กึ่งสำเร็จรูป, อาหารพร้อมทาน (Ready-to-eat), อาหารแห้ง หรือบิสกิตที่ให้พลังงานและโปรตีนสูง รวมทั้งเนื้อสัตว์ในกลุ่มโปรตีนพื้นฐานที่ราคาไม่แพง เช่น เนื้อไก่ ซึ่งหลายประเทศรวมทั้งประเทศในกลุ่มภูมิภาคตะวันออกกลางเองมีความต้องการที่สูงขึ้นและกำลังเร่งนำเข้าเพื่อสร้างความมั่นคงด้านอาหารและสำรองไว้บริโภคในยามฉุกเฉิน

รูปที่ 4 : สินค้าอาหารบางประเภทมีโอกาสได้รับอานิสงส์เชิงบวกจากสงครามตะวันออกกลาง โดยเฉพาะผู้ประกอบการที่ไทยมีศักยภาพการแข่งขันในตลาดโลกสูง และตะวันออกกลางพึ่งพาการนำเข้าจากไทยเป็นหลัก

สินค้าที่มีโอกาสได้รับอานิสงส์เชิงบวกจากสงครามตะวันออกกลาง

ความขัดแย้งในภูมิภาคตะวันออกกลาง ส่งผลให้ความต้องการนำเข้าสินค้าอาหารบางประเภทเพิ่มสูงขึ้น เพื่อเร่งสร้างความมั่นคงด้านอาหารและสำรองไว้หากสงครามยืดเยื้อ เนื่องจากหลายประเทศจำเป็นต้องพึ่งพาการนำเข้าจากต่างประเทศ

กลุ่ม Shelf-stable foods

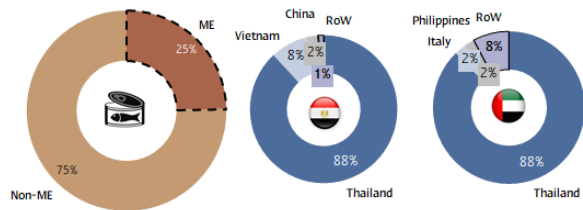
- ปลากระป๋อง โดยเฉพาะทูน่ากระป๋อง
- ผักและผลไม้กระป๋อง
- อาหารฮาลาลแปรรูป
- บะหมี่กึ่งสำเร็จรูป และอาหารพร้อมทาน (Ready-to-eat)

กลุ่มโปรตีนพื้นฐาน

- ไก่สดแช่แข็งแช่แข็ง
- ไก่แปรรูป

โครงสร้างการส่งออกทูน่ากระป๋อง และโครงสร้างการนำเข้าของผู้ค้าสำคัญ (Egypt และ UAE)

หน่วย : % ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมด

ที่มา : การวิเคราะห์โดย SCB EIC จากข้อมูลของกระทรวงพาณิชย์ และ Trade Map

ดังนั้น ผู้ประกอบการไทยควรเร่งปรับตัวเชิงรุกเพื่อคว้าโอกาสมากกลางวิกฤตครั้งนี้ เพื่อให้ได้รับอานิสงส์สูงสุดและลดความเสี่ยงจากสงครามตะวันออกกลาง

ทั้งในเรื่องการวางแผนและบริหารเส้นทางขนส่งสินค้าและโลจิสติกส์เพื่อหลีกเลี่ยงจุดยุทธศาสตร์ที่มีความเสี่ยงอย่างช่องแคบฮอร์มุซหรือทะเลแดง โดยอาจพิจารณาเส้นทาง Land Bridge หรือขนส่งสินค้าไปยังท่าเรือที่อยู่นอกเขตความขัดแย้ง เช่น ท่าเรือจาเบล อาลี (Jebel Ali) ในดูไบแทน (หากยังสามารถเข้าได้) รวมไปถึงจองพื้นที่และสายเรือล่วงหน้า และทำสัญญาระยะเวลาเพื่อล็อกค่าระวางเรือที่มีแนวโน้มสูงขึ้น ร่วมกับการทำประกันภัยสงคราม (War Risk Insurance) เพื่อให้มั่นใจว่าสินค้าและรายได้จากการส่งออกจะไม่สูญหายหากเกิดเหตุไม่คาดฝัน

นอกจากการบริหารเส้นทางขนส่งและโลจิสติกส์แล้ว ผู้ประกอบการส่งออกยังอาจพิจารณากระจายความเสี่ยงโดยอาจเพิ่มสัดส่วนการส่งออกไปยังตลาดปลายทางที่อยู่ใกล้ไทยมากขึ้นหรือมีความปลอดภัยมากขึ้น เช่น ตลาดส่งออกภายในกลุ่มอาเซียนด้วยกันเองที่แม้จะมีความเสี่ยงจากสงครามน้อยแต่ก็อาจมีความต้องการกักตุนสินค้าอาหารเพิ่มขึ้นเช่นกัน รวมไปถึงอาจหาช่องทางในการส่งออกอาหารทดแทนประเทศในตะวันออกกลางบางประเทศที่ระงับการส่งออกอาหารในช่วงเวลานี้ร่วมด้วย **รวมทั้งอาจพิจารณาปรับเปลี่ยนบรรจุภัณฑ์อาหารและเครื่องตี (Packaging innovation)** เพื่อลดการพึ่งพาเม็ดพลาสติกที่เสี่ยงขาดแคลนและหันไปใช้บรรจุภัณฑ์ประเภทอื่น เช่น แก้ว กระดาษ หรือแม้แต่การเลือกใช้บรรจุภัณฑ์จากพลาสติกชีวภาพ (Bioplastic) ที่ผลิตภายในประเทศทดแทน ซึ่งนอกจากจะลดการพึ่งพาน้ำมันดิบแล้ว ยังมีส่วนช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถบริหารจัดการต้นทุนด้านบรรจุภัณฑ์ได้ดีขึ้นและลดความผันผวนจากปัจจัยภายนอก รวมทั้งยังสนับสนุนให้เกิดการสร้างมูลค่าเพิ่มให้สินค้าเกษตรไทยและลดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมได้อีกด้วย

แม้ว่าวิกฤตความขัดแย้งในตะวันออกกลางจะส่งผลกระทบต่อเชิงโครงสร้างต่ออุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่มของไทย ทั้งระบบอย่างมีนัยสำคัญ แต่ในทางกลับกัน สถานการณ์ครั้งนี้ก็ก่อให้เกิดโอกาสเชิงกลยุทธ์สำหรับไทยในการรุกตลาดส่งออกในฐานะครัวของโลกและผู้ผลิตอาหารที่มีความมั่นคงและปลอดภัย พร้อม ๆ กับการยกระดับผลิตภัณฑ์มาตรฐานฮาลาลเข้าสู่ตลาดโลก ดังนั้น ผู้ประกอบการจึงจำเป็นต้องเร่งปรับตัวผ่านการประยุกต์ใช้นวัตกรรมเกษตรแม่นยำเพื่อลดการพึ่งพาปัจจัยนำเข้าจากต่างประเทศเช่น ปุ๋ย รวมถึงการเปลี่ยนผ่านสู่บรรจุภัณฑ์ชีวภาพที่ยั่งยืน และการบริหารจัดการห่วงโซ่อุปทานที่มีประสิทธิภาพและยืดหยุ่นมากขึ้น ซึ่งนอกจากจะช่วยลดต้นทุนแล้วยังสนับสนุนให้เกิดความมั่นคงด้านอาหารและสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนสำหรับอุตสาหกรรมเกษตรและอาหารของไทย

บทวิเคราะห์โดย... <https://www.scbeic.com/th/detail/product/ME-Agro-FB-220426>

Disclaimer: This article is made by The Siam Commercial Bank ("SCB") for the purpose of providing information and analysis only. Any information and analysis herein are collected and referred from public sources which may include economic information, marketing information or any reliable information prior to the date of this document. SCB makes no representation or warranty as to the accuracy, completeness and up-to-dateness of such information and SCB has no responsibility to verify or to proceed any action to make such information to be accurate, complete, and up-to-date in any respect. The information contained herein is not intended to provide legal, financial or tax advice or any other advice, and it shall not be relied or referred upon proceeding any transaction. In addition, SCB shall not be liable for any damages arising from the use of information contained herein in any respect

ผู้เชี่ยวชาญวิเคราะห์

โชติกา ชุ่มมี (chotika.chummee@scb.co.th)

ผู้จัดการกลุ่มธุรกิจสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมการผลิต

INDUSTRY ANALYSIS

ดร. ยรรยง ไทยเจริญ

ประธานเจ้าหน้าที่บริหาร สายงานวิจัยเศรษฐกิจและความยั่งยืน, ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์ (SCB EIC)

ปราณีดา ศยามานนท์

ผู้อำนวยการฝ่าย Industry Analysis

โชติกา ชุ่มมี

ผู้จัดการกลุ่มธุรกิจสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมการผลิต

ฐิตา เกกานนท์

นักวิเคราะห์อาวุโส

จิรภา บุญพาสุข

นักวิเคราะห์

ชยานิศ สมสุข

นักวิเคราะห์

ท่านพึงพอใจต่อบทวิเคราะห์นี้เพียงใด?

ความเห็นของท่าน สำคัญกับเรา

ร่วมตอบแบบสอบถาม 7 ข้อ
เพื่อนำไปพัฒนาบทวิเคราะห์ของ
SCB EIC ต่อไป

คลิกเพื่อทำ
แบบสอบถาม

“Economic and business intelligence for effective decision making”

ECONOMIC INTELLIGENCE CENTER

ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์

เจาะลึก

สถานการณ์เศรษฐกิจ

เกาะติด

การเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อภาคธุรกิจ

อัปเดต

ประเด็นร้อนที่ไม่ควรพลาด

Stay connected

Find us at

@scbeic | 🔍

www.scbeic.com